

Michał Broniszewski
Uniwersytet Wrocławski

MATRYCA INSTYTUCJONALNA UNII EUROPEJSKIEJ W PROCESIE INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

Streszczenie

Badania opisane w artykule stanowią ocenę istoty zjawisk wpływających na zmianę dotychczasowej koncepcji procesu integracji europejskiej, a zwłaszcza rozpoczętej fazy Brexitu Wielkiej Brytanii po 2016 roku oraz rosnącej roli państw regionu EŚ w kształtowaniu nowej koncepcji integracji europejskiej. Efektem badań będzie stworzenie koncepcji modelu nowej koncepcji integracji europejskiej, z uwzględnieniem budowania znaczenia i roli państw regionu EŚ w strukturach instytucjonalnej UE. Celem badań jest zrozumienie potrzeby stworzenia nowej koncepcji integracji europejskiej. W warstwie teoretycznej dokonano analizy znaczenia pozycji państw EŚ w rozwoju nowej koncepcji integracji europejskiej w odniesieniu do pozostałych regionów państw Unii Europejskiej. W warstwie empirycznej wykorzystano metodę analizy opisowej, w celu określenia koncepcji modelu matrycy instytucjonalnej UE tak, by móc określić zjawiska wpływające na zmianę koncepcji procesu integracji europejskiej. Wyniki badań umożliwią weryfikację potrzeb budowania nowej koncepcji projektu europejskiego na gruncie nowej sytuacji wyjścia Wielkiej Brytanii ze struktur europejskich. Praktyczne zastosowanie badań koncepcyjnych pozwala stworzyć matrycę instytucjonalną UE w celu ustalenia, czy proces integracji europejskiej stanowi zjawisko zmian roli i znaczenia regionu państw EŚ.

Słowa kluczowe: matryca instytucjonalna UE, Brexit, region państw Europy Środkowej, koncepcja integracji europejskiej, podejście zintegrowane.

Kody JEL: F15

Wstęp

Brexit Wielkiej Brytanii ze struktur europejskich ma kluczowe znaczenie dla roli i samej pozycji regionu państw Europy Środkowej (ang. *Central Europe*, niem. *Mitteleuropa*) w procesie kształtowaniu i budowania nowej integracji europejskiej. To nowe zjawisko prowadzące do zmiany kształtu i roli regionu państw Europy Środkowej, który przeszedł znaczący i istotny proces przemian w ubiegłym wieku (od sytuacji politycznej po system gospodarczo-społeczny, a także znaczące reformy gospodarek narodowych). Zmiany te spowodowały znaczny wzrost roli i pozycji na arenie międzynarodowej regionu państw EŚ, na

gruncie rozwoju struktur instytucjonalnych UE (Broniszewski 2017). Region stał się ważnym i znaczącym podmiotem polityki Unii Europejskiej, a jej państwa nowymi udziałowcami w strukturach administracji unijnej (instytucjonalnej), zwłaszcza po rozszerzeniu/akcesji państw EŚ w 2004 roku. Obecnie dochodzi do znacznych zmian w paradygmacie procesu integracji europejskiej: państwa EŚ stają się głównym uczestnikiem i mogą mieć większy i bezpośredni wpływ na struktury instytucji UE oraz na kreowanie polityki unijnej. Dynamika zmian ukazała nowy potencjał państw EŚ, szczególnie w kontekście wykształcenia się nowego porządku wpływów w strukturach UE (Klimowicz 2010).

W pracy zaprezentowano nowe podejście na gruncie możliwości kształtowania i wypracowania nowej koncepcji integracji europejskiej przez państwa regionu EŚ w perspektywie czasowej (po 2016 roku), ze szczególnym uwzględnieniem stworzonej matrycy instytucjonalnej UE, w celu nowego spojrzenia na obszar działań na rzecz rozwoju potencjału regionu państw Europy Środkowej. W artykule zdefiniowano znaczenie i rolę regionu państw EŚ w budowaniu i kreowaniu nowej koncepcji integracji europejskiej, w odniesieniu do pozostałych państw i regionów kontynentu Europy, oraz wskazano na rozwój nowej koncepcji ściślej integracji europejskiej, co w polityce integracyjnej UE nabrało szczególnego znaczenia po referendum z czerwca 2016 roku. Artykuł ma charakter badawczo-koncepcyjny.

Matryca instytucjonalna a koncepcja nowej integracji europejskiej

W procesie budowania i kształtowania nowej koncepcji polityki integracji europejskiej przez państwa członkowskie UE dochodzi do znacznego i istotnego rozwoju podejścia instytucjonalnego UE (*Institutionalism*). Źródłem działań politycznych państw członkowskich UE są instytucje europejskie, w szczególności obejmujące organy: główne, wewnętrzne, doradczo-konsultacyjne oraz pozostałe (Wojtaszczyk i in. 2015). Przy rosnącej dynamice integracji europejskiej zwiększył się zakres odpowiedzialności unijnej, wzrosła również liczba i wielkość instytucji unijnych. Instytucje europejskie pełnią funkcję istotnego regulatora życia społecznego obywateli UE, dostarczając tym samym stabilnej struktury dla ludzkiej aktywności (North 1990). Istniejące w danym czasie i miejscu instytucje, formalne i nieformalne są ze sobą powiązane, tworząc tzw. matrycę instytucjonalną (North 1990). Jest ona postrzegana jako pewien układ powiązań, w którym instytucje podstawowe nakładają ograniczenia na instytucje bardziej szczegółowe, te zaś oddziałują na instytucje ogólniejsze na zasadzie sprzężenia zwrotnego (Adamska 2017).

Obecny porządek zawarty w instytucjonalizmie europejskim ukształtował się pod wpływem trwającego procesu integracji europejskiej, co zostało zawarte

w Traktatach (Doliwa-Klepacka, Doliwa-Klepacki 1999). Takie podejście instytucjonalne zostało usankcjonowane m.in. w Traktacie z Lizbony, podpisanym w Lizbonie dnia 13 grudnia 2007 roku. Traktat ten wyraźnie reformuje instytucje i poprawia proces podejmowania decyzji w UE. Zmiany w funkcjonowaniu instytucji UE były nieodzowne z racji zwiększenia się liczby krajów UE, a dotyczyło to zmiany składu: Komisji, Parlamentu Europejskiego, Komitetu Regionów oraz Europejskiego Komitetu Ekonomicznego i Społecznego. W szczególności są zawarte w artykule 9, podpunkt 1, który wskazuje, że: „Unia dysponuje ramami instytucjonalnymi, które mają na celu propagowanie jej wartości, realizację jej celów, służenie jej interesom, jej obywatelom oraz interesom Państw Członkowskich, jak również zapewnieniu spójności, skuteczności i ciągłości jej polityk oraz działań. Instytucjami Unii są: Parlament Europejski, Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej, Komisja Europejska, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Europejski Bank Centralny, Trybunał Obrachunkowy” (Parlament Europejski i Rada, 2007, Dz.U. 2009 nr 203 poz. 1569). Wykorzystując podejście instytucjonalne w badaniu znaczenia biurokracji unijnej w kontekście politycznym, ukazano rolę aparatu urzędniczego, czyli wykonawczego, wprowadzającego procesy integracyjne (Adamczyk, Barbarska, Milczarek 2011). Istota koncepcji badań nad rolą oraz funkcjonowaniem owej specyficznej grupy społecznej biurokracji ewoluowała na przestrzeni wielu dekad. Zadaniem biurokracji jest zastosowanie przepisów regulujących kompetencje i współpracę w ramach instytucji europejskich, co zostało zawarte w traktacie nicejskim (w ramach polityki unijnej) w postaci zestawu zharmonizowanych działań ukierunkowanym na region EŚ, charakteryzujących się wspólnymi geograficznymi, społeczno-gospodarczymi i przestrzennymi cechami, nazwanymi obszarami integracji europejskiej (Niżnika 2016). Nowa koncepcja biurokracji unijnej skierowana na region Europy Środkowej odchodzi z poziomu europejskiego na poziom regionalny, w kierunku wyodrębniania regionu funkcjonalnego jako przedmiotu polityki integracji europejskiej. Zjawisko to jest widoczne w procesie integracji europejskiej przed i po 2004 roku. Traktat Lizboński w art. 9 podpunkt 2 podkreśla i wyznacza granice działalności instytucji europejskich, czyli pewnego rodzaju legitymację swojego funkcjonowania wskazując, że każda instytucja działa w granicach uprawnień przyznanych jej na mocy Traktatów, zgodnie z procedurami, na warunkach i w celach w nich określonych. Instytucje powinny ze sobą sprawnie współpracować. Takie postanowienie ratyfikowanego traktatu stawia jasne wymogi co do roli, działalności oraz harmonii instytucji europejskich. Sztywne i trwałe ramy określają każdą z instytucji we wskazanym traktacie. Traktat (w podpunkcie 4) również określa zasadę pomocniczości instytucjonalnej i wskazuje, że podmiotami pomocniczymi są Parlament Europejski, Rada i Komisja, które są wspomagane przez Komitet Ekonomiczno-Społeczny i Komitet Regionów, które pełnią funkcje doradcze” (Parlament Europejski i Rada, 2007, Dz.U. 2009 Nr 203, poz. 1569).

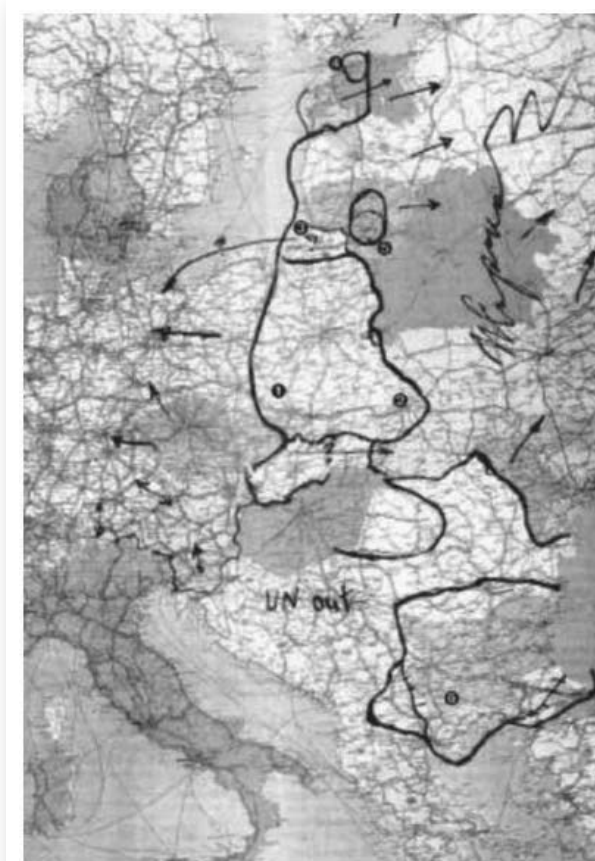
Funkcjonowanie systemu instytucjonalnego UE można odnaleźć w Traktacie Lizbońskim. Postanowienia o wzmocnionej współpracy kompetencji są zawarte w artykule 10. Państwa członkowskie, które pragną ustanowić między sobą wzmocnioną współpracę w ramach kompetencji niewyłącznych Unii, mogą korzystać w tym celu z jej instytucji i wykonywać te kompetencje, stosując odpowiednie postanowienia traktatów, z zastrzeżeniem ograniczeń oraz zgodnie z procedurą określoną w niniejszym artykule i w artykułach 280a–280i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Celem wzmocnionej współpracy jest sprzyjanie realizacji celów Unii, ochrona jej interesów oraz wzmocnienie procesu integracji europejskiej. Współpraca otwarta jest dla wszystkich państw członkowskich w dowolnym czasie, zgodnie z artykułem 280c Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Barcz, Kawecka-Wyrzykowska, Michałowska-Gorywoda 2012). Dokonany przegląd przepisów traktatowych umożliwia określenie znaczenia prawnoinstytucjonalnego UE (Kuś 2009). Dodatkowo Traktat jednoznacznie określa rolę i współpracę tychże instytucji z państwami członkowskimi UE (Broniszewski 2017). Określenie znaczenia systemu instytucjonalnego w procesie integracji europejskiej umożliwia określenie wpływu regionu państw EŚ na jej trwałość i ewaluację. Można to przedstawić za pomocą następującego schematu: integracja europejska – system instytucjonalny – kreowanie koncepcji integracji europejskiej przez region państw Europy Środkowej.

Europa Środkowa w procesie kształtowania matrycy instytucjonalnej UE

Pojęcie Europy Środkowej w siatce pojęciowej nie jest jednoznaczne. Z wielu różnych kryteriów naukowych można wyróżnić najistotniejszą klasyfikacją – geopolityczną (Lach 2014). Wyodrębnienie obszaru badawczego, rozumianego jako państwa regionu Europy Środkowej, ze względu na swoistą klasyfikację geopolityczną, wyróżnia państwa/obszary wg Grupy Ekspertów ONZ ds. Nazw Geograficznych. Są to: Estonia, Łotwa, Litwa, Polska, Czechy, Słowacja, Austria, Węgry, Słowenia, Chorwacja, Niemcy i Szwajcaria. Podział ten (geograficzny) znacznie różni się od klasyfikacji politycznej (Sykulski 2013). Najistotniejszymi państwami w klasyfikacji politycznej wg Grupy Ekspertów ONZ są: Polska, Czechy, Słowacja, Węgry (Lach 2014). Znaczna różnica w postrzeganiu klasyfikacji, jak i źródeł wskazujących na wyodrębnienie tych państw prowadzi do różnego wyodrębnienia obszaru badawczego. Warto zwrócić uwagę na odmienność postrzegania mapy politycznej przyszłej Europy Środkowej: według wypowiedzi rosyjskiego polityka Władimira Żyrinowskiego, która ukazała się w wersji drukowanej 29 stycznia 1994 roku na łamach paryskiego pisma „Le Monde” – „mapa Europy Środkowej obejmowała część kontynentu Europejskiego. Na południu obejmuje Włochy i Grecję, na północy skrawki

Półwyspu Skandynawskiego. Natomiast na wschodzie mapa obejmuje duży obszar Ukrainy i Białorusi, zaś na zachodzie Niemcy” (Eberhard, 2015).

Rysunek 1. Mapa polityczna przyszłej Europy Środkowej wg Władimira Żyrinowskiego

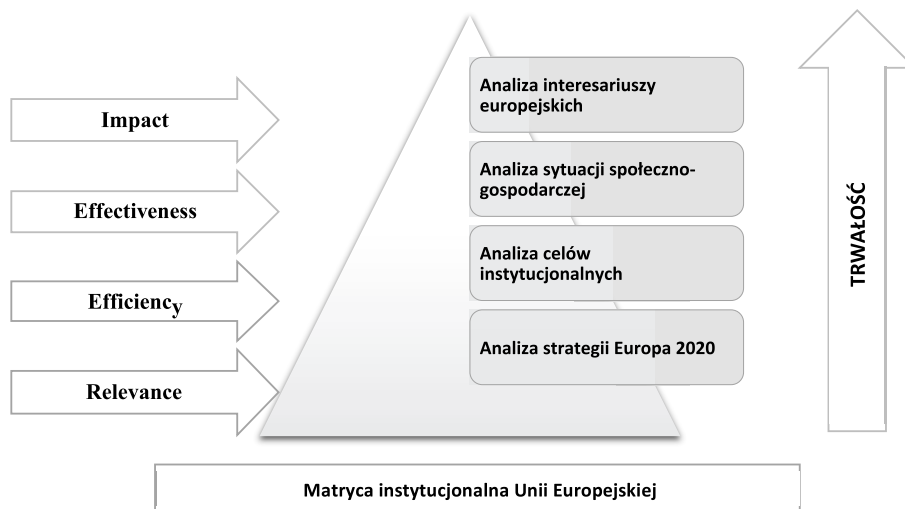

Źródło: „Le Monde” 29.01.1994.

Ważnym krokiem w integracji europejskiej jest rozszerzenie UE o państwa regionu Europy Środkowej po 2004 roku, kiedy państwa regionu Europy Środkowej, wchodzące w skład grupy Wyszehradzkiej weszły w skład struktur UE. Taki podział siły decyzyjnej stworzył nowe możliwości i zaczął mieć znaczącą rolę w UE. Natomiast, by lepiej zobrazować interakcję otoczenia instytucji unijnych oddziałujących na regiony kontynentu Europy, na struktury europejskie (aparatu urzędniczego), jak i na region Europy Środkowej i Wschodniej, należy scharakteryzować otoczenie UE. Takie zróżnicowanie można ująć w postaci modelu badawczego. Charakterystyka modelu wskazuje na wielo-

płaszczyznową zależność oddziaływania instytucji UE i wpływu regionów państw EŚ na trwałość instytucjonalną UE (por. schemat 1).

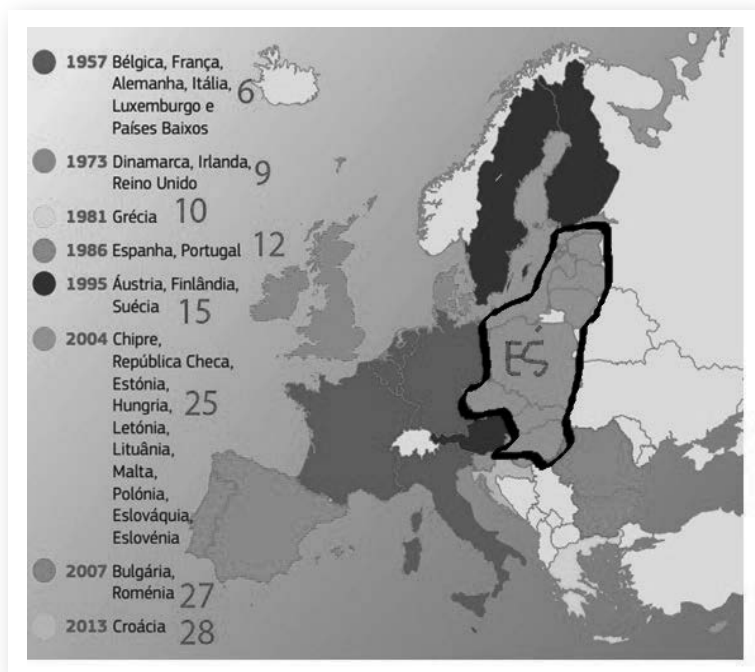
Schemat 1. Etapy budowania matrycy instytucjonalnej UE a kryteria ewaluacji

Źródło: opracowanie własne.

Analiza opisowa budowy matrycy instytucjonalnej UE umożliwia pokazanie relacji proporcjonalnych, wzajemnie połączonych, hierarchicznych, szeregu pewnych etapów analizujących budowanie i kształtowanie instytucji europejskich i ich oddziaływanie na siebie, które jest istotne i znaczące, z uwagi na obszar wzajemności i bliskości regionów państw członkowskich UE. Każdy segment w układzie instytucjonalnym UE zawiera kryteria ewaluacyjne, przez liczbę interesariuszy europejskich, rozumianych jako decydentów politycznych (narodowych) państw członkowskich, mających udział w kreowaniu procesu kształtowania integracji europejskiej. Kolejna analiza instytucjonalna wskazuje na wypracowane wspólne wartości łączące w jedną spójność: społeczną, gospodarczą i terytorialną, co daje spójność w trzech wymiarach (triady). Następne analizy instytucjonalne to: analiza celów instytucjonalnych, realizacji zadań traktatowych, tworzących układ prawno-instytucjonalny. Ostatnia z analiz instytucjonalnych ma na celu stworzenie strategii jako planu rozwoju społeczno-gospodarczego. W kształtowaniu matrycy instytucjonalnej UE ważne jest zachowanie trwałości instytucjonalnej przy każdym z segmentów matrycy. Takie oddziaływanie segmentu analizy instytucjonalnej widać na osi czasu integracji europejskiej, zwłaszcza w latach 2004 i 2016: sytuacją zapoczątkowaną przez akcesję regionu państw EŚ i referendum z 2016 roku dotyczącym opuszczenia Unii Europejskiej przez Wielką Brytanię (rysunek 2).

Rysunek 2. Mapa rozszerzenia się UE o państwa regionu Europy Środkowej po 2004 roku

Źródło: Komisja Europejska – mapa konturowa z autorskim uzupełnieniem.

Akcesja państw regionu Europy Środkowej przynosi ważne zmiany w regionie: transformację jako model przemian i czynnik zbliżający państwa regionu ES do członkostwa w UE. W tym okresie ważne stały się przemiany zachodzące w infrastrukturze społeczno-gospodarczej państw regionu Europy Środkowej, w kierunku zarządzania rozwojem gospodarczym. Wyodrębnić tu można kontynentalny model integracji – neoliberalizm, w kierunku modelu anglosaskiego. Przekonanie, że region EŚ będzie się zbliżał do wartości anglosaskiego liberalizmu umożliwił bycie potencjalnym partnerem Wielkiej Brytanii w ramach UE. Koncepcja rozszerzenia UE na region państw Europy Środkowej była ideą brytyjskich eurokratów. Układ nowej idei rozszerzenia akcesji nowych państw członkowskich przyczynić się miał do wzmocnienia wewnątrz Unii grupy zwolenników liberalizacji i deregulacji procesów integracji europejskiej, czyli był swoistą redukcją scentralizowanego aparatu urzędniczego i tym samym ograniczeniem zakresu wpływów brukselskich biurokratów. Zbliżenie do modelu anglosaskiego ma równoważyć koncepcje francusko-niemieckiego modelu integracji europejskiej, opartego w głównej mierze na biurokratycznym, scentralizowanym fiskalizmie. Region EŚ wspierał odejście od scentralizowanego kontynentalnego modelu francusko-niemieckiego na rzecz neoliberalnego modelu anglosaskiego (Cichocki 2014). Coraz więcej uwagi poświęca się poli-

tycznym, jak i ekonomicznym aspektem funkcjonowania WE/UE, więc koniecznością staje się wdrażanie mechanizmów jednolitego rynku, prowadzących w kierunku zarządzania sektorem scentralizowanym, co ma się przyczynić się w przyszłości do efektywnego działania instytucji europejskich (Domagała 2011). Państwa członkowskie UE stają się źródłem konfliktów interesów w zakresie podejmowanych reform integracji europejskiej, jest to spór koncepcji integracji europejskiej (Wojtaszczyk 2015). Europa Środkowa po 2004 roku nie zmienia szczególnie swojej dotychczasowo prowadzonej polityki, podążając za zwolennikami neoliberalnego modelu integracji europejskiej.

Państwa regionu Europy Środkowej, pod wpływem biurokracji Unii Europejskiej po 2004 roku, z uwagi na racjonalizację fiskalną państw członkowskich UE, w istotny sposób oddziałują na założenia koncepcji nowego zarządzania publicznego, co przejawia się m.in. w strategii „Europa 2020”. Realizowanie celów spójności UE, przy respektowaniu zasad wspólnych działań, tj. wniesienia nakładów dla osiągnięcia założonych celów w strategii „Europa 2020” przynosi wzajemne współdziałanie. Koniecznością staje się racjonalizacja wydatków publicznych, która determinuje zmiany w gospodarowaniu ograniczonymi środkami finansowymi. UE dąży do większej dyscypliny finansowej i poszukuje inwestorów. Wprowadza również metody planowania długookresowego i zarządzania strategicznego, które pozwalają realizować cele strategiczne Unii Europejskiej. Za cel stawia sobie również współdziałanie sektora publicznego i prywatnego w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego i współpracy z organizacjami pozarządowymi (nonprofit). Efektywne wykorzystywanie środków europejskich przez państwa regionu Europy Środkowej jest także jednym z celów instytucjonalnych (Verheugen, Potochnik 2007). W okresie reform instytucji unijnych EŚ staje po stronie zwolenników liberalizacji struktur unijnych reprezentowanych przez Wielką Brytanię.

Brexit Wielkiej Brytanii i możliwość kształtowania się nowej koncepcji integracji europejskiej przez region państw Europy Środkowej – wnioski z debaty eksperckiej

9/10th International Annual Meeting Warsaw Economic Hub (WEH), zorganizowane w dniach 16 grudnia 2016 r. i 15 grudnia 2017 r. były okazją do spotkania i wymiany doświadczeń dla wielu ekspertów, polityków, naukowców, przedsiębiorców i ekspertów gospodarczych z Europy Środkowej. Głównymi tematami były problemy, z jakimi boryka się UE, czyli kwestia uchodźców, kryzys strefy euro, Brexit, rodząca się nowa koncepcja ścisłej integracji europejskiej i przede wszystkim biurokracja. Uczestnicy wskazywali, że do pokonania tych problemów potrzebna jest solidarność i współpraca Grupy Wyszehradzkiej. Dyskutowano również o kondycji rynków regionu Europy Środkowej

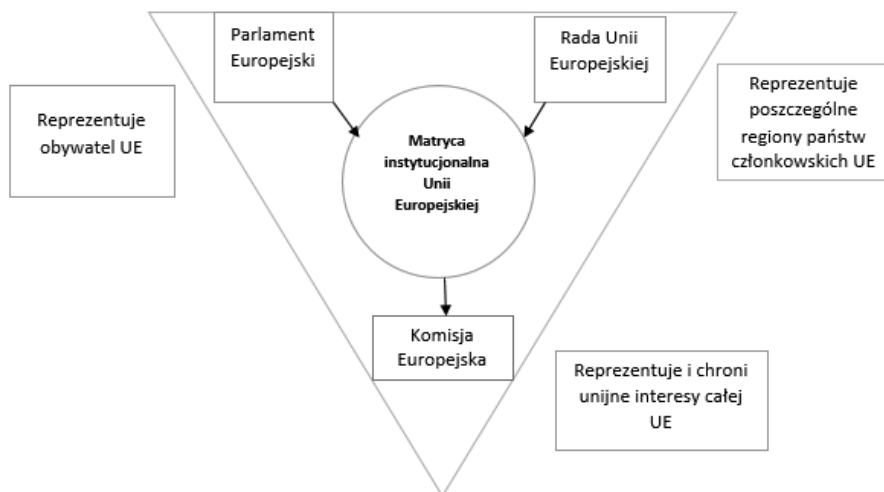
i Wschodniej oraz roli Polski jako gospodarczego lidera regionu¹. W panelu poświęconym bezpieczeństwu ekonomicznemu Polski i regionu, w kontekście wielkich przemian w Europie i na świecie zaprezentowano sytuację UE po 2016 roku i nową koncepcję regionu Europy Środkowej. Na szczególną uwagę zasługuje wystąpienie prof. Guentera Verheugena, byłego Wiceprzewodniczącego Komisji Europejskiej/Komisarza UE, który przytoczył słowa wypowiedziane przez Sekretarza Obrony Stanów Zjednoczonych Donalda Rumsfelda podczas konferencji prasowej w 2002 roku: „Istnieją znane wiadome – istnieją rzeczy, które wiemy, że je wiemy. Istnieją znane niewiadome – powiedzmy, że są rzeczy, o których teraz wiemy, ale ich nie znamy. Ale istnieją również nieznanne niewiadome – istnieją rzeczy, o których nie wiemy, że ich nie znamy”. Najistotniejsze są te nieznanne niewiadome, o których nie wiemy, że będą i jakie wpływy będą miały na dalszą integrację europejską. Zdaniem prof. Guentera Verheugena: „potrzebujemy zdecydowanie zmiany mentalności, nasi politycy w Brukseli i w stolicach narodowych, jeśli chcielibyśmy utrzymać europejski sposób życia, nasze swobody, nasze demokracje ale także nasz dobrobyt, jeśli chcielibyśmy te wartości utrzymać musimy mieć możliwość postawienia czoła wyzwaniom – musimy być politycznie silni, politycznie zjednoczeni i musimy być silnie zjednoczeni ekonomicznie. Nie jesteśmy w stanie tego osiągnąć w obecnej sytuacji, ponieważ tego ludzie nie chcą”. Pytanie, jakie profesor stawia Polsce to: „Czy Polska jest chętna i jest w stanie stworzyć nową dynamikę dla integracji europejskiej jako lidera regionu Europy Środkowej?”. Następnie doprecyzował, że „nie chodzi o stary typ integracji europejskiej, ponieważ jest to pieśń przeszłości, chodzi o nowy typ integracji europejskiej i stworzenie nowej dynamiki dla osiągnięcia szans, jakie stwarzają wyzwania globalne”. Podkreślił, że należy „zaferować nie więcej Europy, tylko lepszej Europy”. Oto co według byłego komisarza UE należałoby zrobić:

- Wprowadzić ład w UE – „...Europa musi być bardziej przejrzysta, mniej technokratyczna, bardziej elastyczna, mniej scentralizowana, musi pozwalać na większy poziom elastyczności oraz na większą harmonizację”.
- Ekonomia – jednolity rynek nie jest odpowiednio wykorzystany, musimy dokonać modernizacji infrastruktury gospodarczej i dać zachętę dla nowych inwestycji.
- Bezpieczeństwo – w stronę ściślejszej współpracy obronnej, czyli przejściu z miękkich rozwiązań w stronę twardych.

Uwzględniając powyższe wytyczne prof. Verheugena, można włączyć je w triadę matrycy instytucjonalnej UE (por. schemat 2).

¹ Strona oficjalna: Warsaw Economic Hub, <http://warsaweconomicclub.pl/> [dostęp: 07.07.2017].

Schemat 2. Triada matrycy instytucjonalnej Unii Europejskiej

Źródło: opracowanie własne.

Wnioski ekspertów: sytuacja UE po 2017 roku podąża w kierunku kontynentalnego modelu rozwoju instytucji europejskiej (scentralizowanego modelu brukselskiego), następstwem czego jest Brexit, czyli faktyczne opuszczenie struktur UE przez Wielką Brytanię. Cechy charakteryzujące model francusko-niemiecki stanowiąc różniąc go od modelu anglosaskiego.

Podsumowanie

W pracy przedstawiono matrycę instytucjonalną UE z uwzględnieniem kryteriów jej ewaluacji. Jest to narzędzie służące do sformułowania konsekwentnego i realistycznego projektu integracji europejskiej jako pomocy w sprawnym zarządzaniu publicznym, realizującym unijne podejście zintegrowane, sformułowanie punktów odniesienia do monitorowania i oceny postępów integracji europejskiej. W opinii wielu ekspertów Unia Europejska stanowi obecnie konieczne wsparcie ze strony państw regionu Europy Środkowej, gdyż: wspomaga koncepcję ścisłej integracji europejskiej w podejmowaniu decyzji (dzięki czemu UE jest w stanie zareagować na wyzwania globalne), pomaga w wykrywaniu newralgicznych słabości działalności UE (identyfikuje ryzyka), pozwala maksymalizować efekty rozwojowe przy danych nakładach dla osiągnięcia jak najlepszych celów, zabezpiecza i stanowi ochronę ładu politycznego, gospodarczego, społecznego w zakresie bezpieczeństwa. Biurokrację uważa się za jedno z największych zagrożeń dla UE. Aby lepiej radzić sobie z nowymi wyzwaniami

należy podjąć wspólne wysiłki na rzecz podnoszenia elastyczności i większej liberalizacji administracji UE.

Szukanie próby odpowiedzi na poniższe pytania stanowi dalsze rozważania ekspertów/specjalistów:

- 1) Europa różnych prędkości?
- 2) Stany Zjednoczone Europy, czy może inny, bardziej kompromisowy scenariusz?
- 3) Co jest najbardziej prawdopodobne, obiecujące lub niekorzystne dla przyszłości Europy, Polski i regionu?
- 4) Najważniejsze wzajemne oczekiwania, wyzwania i nieporozumienia?

W odpowiedzi na powyższe pytania pomocna może się okazać analiza z wykorzystaniem matrycy instytucjonalnej UE, w obecnej sytuacji UE, w odniesieniu do regionu państw Europy Środkowej, tak by określić ich obecny kształt. Na podstawie kompleksowej analizy sytuacji społeczno-gospodarczej UE widać wyraźnie, że region Europy Środkowej cechuje najwyższa wartość czynnika potencjału integrującego w porównaniu z pozostałymi regionami Europy. Europa Środkowa powinna być więc w większym stopniu zaangażowana i tym samym kreować aktywną politykę integracyjną/wewnątrz unijną na arenie instytucji europejskich w odniesieniu do palących kwestii: politycznych, społecznych, ekonomicznych, bezpieczeństwa, kulturowych oraz ekologicznych. Polityka zagraniczna regionu Europy Środkowej powinna być realizowana w odniesieniu do tej przestrzeni geopolitycznej, znacznie bardziej skutecznie, w kontekście realizacji wspólnych interesów i celów państw regionów, dla dobra rozwoju i bezpieczeństwa całej UE, co leży oczywiście i w naszym żywotnym interesie.

Bibliografia

- Adamczyk A., Barburska O., Milczarek D. (2011), *Biurokracja unijna: klasa rządząca w Unii Europejskiej?*, „Studia Europejskie”, nr 1.
- Adamska A. (2017), *Finansjalizacja a zmiana matrycy instytucjonalnej*, „Finanse PAN”, nr 1(10).
- Barcz J., Kawecka-Wyrzykowska K., Michałowska-Gorywoda E. (2012), *Integracje europejska w świetle Traktatu z Lizbony. Aspekty ekonomiczne*, PWE, Warszawa.
- Broniszewski M. (2017), *Europa Środkowa w koncepcjach biurokracji Unii Europejskiej*, „Wschodnioznawstwo”, nr 3.
- Cichocki M. (2014), *Rola państw Europy Środkowej w Unii Europejskiej*, OMP, Warszawa, <http://www.omp.org.pl/artukul.php?artykul=341> [dostęp: 07.04.2018].
- Doliwa-Klepacka A., Doliwa-Klepacki Z.M. (1999), *Struktura organizacyjna (instytucjonalna) Unii Europejskiej (z uwzględnieniem traktatu z Lizbony)*, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok.

- Domagała M. (2011), *Geopolityczny wymiar europejskiej polityki sąsiedztwa. Inwazja unijnego świata na peryferie oraz inne systemy-światy*, „Przegląd Geopolityczny”, T. 3.
- Eberhard P. (2015), *Mapa polityczna przyszłej Europy Środkowej według Władimira Żyrinowskiego*, „Przegląd Geopolityczny”, T. 11.
- Klimowicz M. (2010), *Fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności w państwach Europy Środkowej i Wschodniej*, CeDeWu, Warszawa.
- Kuś A. (2009), *Prawo Unii Europejskiej z uwzględnieniem Traktatu z Lizbony*, KUL, Lublin.
- Lach Z. (2014), *Analiza poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego i potęgi państw Europy Środkowo-Wschodniej*, „Przegląd Geopolityczny”, T. 9.
- Lach Z. (2014), *Polska Geopolityka w wymiarze subregionalnym*, „Przegląd Geopolityczny”, T. 7.
- Niżnika J. (red.) (2016), *Unia Europejska w systemie geopolitycznym. Kierunki rozwoju systemu politycznego Unii Europejskiej*, DW Elipsa, Warszawa.
- North D.C. (1990), *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Sykulski L. (2013), *Europa Środkowa jako region geostrategiczny w myśli geopolitycznej geografów wojskowych z akademii obrony narodowej w Warszawie*, „Przegląd Geopolityczny”, T. 6.
- Traktat Lizboński (2018), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=LEGIS-SUM:ai0033> [dostęp: 07.04.2018].
- Verheugen G., Potočnik J. (2007), *Improving knowledge transfer between research institutions and industry across Europe*, European Commission, Luxembourg, http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/knowledge_transfe_07.pdf [dostęp: 07.04.2018].
- Warsaw Economic Hub (2018), <http://warsaweconomicclub.pl/pl/> [dostęp: 07.04.2018].
- Wojtaszczyk K.A., Wiśniewska-Grzelak J., Stawarz P., Biernacka-Rygiel A. (red.) (2015), *Problemy instytucjonalne Unii Europejskiej – wymiar teoretyczno-metodologiczny*, ASPRA Warszawa.
- Wojtaszczyk K., Nadolska J. (2015), *Kryzysy w procesie integracji europejskiej i sposoby ich przezwyciężania*, ASPRA, Warszawa.

Institutional Matrix of the European Union in the Process of European Integration

Summary

The research described in the article is an assessment of the essence of the phenomena affecting the change of the hitherto concept of the process of European integration and, in particular, the initiated phase of Brexit,

the exit of Great Britain from the EU, after 2016, as well as the growing role of the states of the Central European region in the formation of a new concept of European integration. An effect of the research will be creation of a concept of a model of a new concept of European integration, taking into account building of the importance and role of the CE region's states in the structures of the institutional EU. The aim of the research is to understand the need to create a new concept of European integration. In the theoretical layer, the author carried out an analysis of the importance of the position of the CE states in the development of the new concept of European integration vis-à-vis other regions of the EU member states. In the empirical layer, he used the method of descriptive analysis in order to determine the concept of the model of EU institutional matrix in such a way that it could be possible to determine the phenomena influencing the change of the concept of the process of European integration. The research findings will enable verification of the needs to build the new concept of the European project on the grounds of a new situation of the exit of Great Britain from the European structures. The practical application of conceptual research allows for setting up an institutional matrix of the EU for the purpose of determination whether the process of European integration is a phenomenon of the change of the role and importance of the region of CE states.

Key words: EU institutional matrix, Brexit, region of the Central European states, concept of European integration, integrated approach.

JEL codes: F15

Artykuł zaakceptowany do druku w kwietniu 2018 roku.

Afiliacja:
mgr Michał Broniszewski
Uniwersytet Wrocławski
Wydział Nauk Społecznych
Katedra Studiów Europejskich
ul. Koszarowa 3
51-149 Wrocław
email: michal.broniszewski@uwr.edu.pl